

, tit. 16. P. 6. cognatos ad tutelam vocet sub nomine generali parientes, nullo habito agnatiōnis respectu; dicendum videtur, & patri emancipatori & filiis ejus in potestate retentis legitimam emancipati tutelam , competere, quia cognati sunt. Nunquam ergo erit opus, ut ad tutelas parentum & fiduciariam confugiamus: quam tamen probat lex 10. eod. Consonat quod de jure novissimo Romanorum modis diximus vers. Recte.

TITULUS VIGESIMUS.

DE ATILIANO TUTORE, ET EO, QUI EX LEGE JULIA ET TITIA DABATUR.

D. Lib. 26. Tit. 5. Cod. Lib. 5. Tit. 34. &c. 36. (1).

Progrereditur nunc Imp. ad tertiam tutelæ speciem, nempe dativam, sive Atilianam, cuius postrema ratio est, docetque, quibus ex legibus, quo Magistratu, & quando tutores dentur. Postremo non nihil attexit, quod ad tutores omnes & officium eorum in universum pertinet.

TEXTUS.

Jus antiquum, si nullus sit tutor.

Si cui nullus omnino tutor fuerat, ei dabatur in urbe quidem a Pretore urbano, & majore parte Tribunorum plebis tutor ex lege Atilia: in provinciis vero a Præsidibus provinciarum ex lege Julia & Titia.

(1) Tit. 16. P. 6.

COMMENTARIUS.

1 Nullus omnino). Neque testamentarius, neque legitimus, aut qui sub illis continentur, a Magistratu confirmandus, & fiduciarius (2). Atque hæc species ex duabus summis, quæ locum Atiliano tutori faciunt, prima est. Altera est in §. 1. hujus tituli. Duæ autem causæ in hoc principio indicantur, quas ad constitutionem hujus tutelæ concurre oportet; una est remotior, nimirum leges Atilia, Julia & Titia, quæ quando, aut a quibus latæ parum constat: altera propinqua est, videlicet factum Magistratus, cui ex istis legibus juri dandi tutores competit, ut in urbe Praetori cum majore parte Tribunorum plebis, in provinciis

(2) L. 12. tit. 16. P. 6. in princ.

Præsidibus earum. Unde discimus, eos solos jus dandi tutores habere, quibus id nominatum legge aliqua concessum est, l. 6. §. 2. de tut.

TEXTUS.

Si spes sit futuri tutoris testamentarii.

1 Sed & si in testamento tutor sub conditione, aut ex die certo datus fuerat; quandiu conditio, aut dies pendebat, ex iisdem legibus tutor alias interim dari poterat. Item si pure datus fuerat; quandiu ex testamento nemo hæres existebat, tandem ex eisdem legibus tutor petendus erat: qui desinebat esse tutor, si conditio extiterat, aut dies venerat, aut hæres extiterat.

COMMENTARIUS.

1 Hic alter casus proponitur, quo tutor a Magistratu datur; nempe si is, qui testamento datus est, impeditur quomodo in præsencia tutelam capessat. Sic enim in universum jus est, ut quandiu speratur tutela testamentaria, legitima cesse, l. 11. de test. tut. Impedimenta hæc quatuor ex causis potissimum oriuntur; vel quod tutor testamento datus sit sub conditione, vel quod ex certo die, vel quod hæres institutus aditionem hæreditatis protrahat, vel denique quod qui testamento datus est, ab hostibus captus sit, de quo §. seq.

2 Sub conditione, aut ex cer-

to die). Ex d. l. 11. de test. tut. De conditione res certa est, quippe quæ actus omnes suspendit, §. 4. infra de verb. oblig. Dies quoque incertus pro conditione est, l. 1. §. 2. l. 75. de cond. & demonstr. De certo die justa esse poterat dubitandi ratio. Nam sicut obligationi dies certus adjectus non impedit, quominus quod promissum est, præsenti die debeatur, §. 2. infra de verb. oblig. ita & tutor ex die datus videri poterat statim tutor esse, ut jam alius tutor dari non posset, propter regulam traditam §. pen. infra de curat. Sed claudicat comparatio, quippe ratio non patitur ut dicamus, eum tutorem esse, in quem nihil juris ante diem testator collatum voluit.

3 Nemo hæres existebat). Hoc idem traditur in l. 10. pr. de test. tut. & ratio est; quia quandiu pender aditio hæreditatis, tandem quoque in suspenso sunt omnia, quæ in testamento scripta sunt; atque ut adita demum hæreditate confirmantur, ita ea non adita una cum testamento corrunt, l. 9. d. tit. Potest autem fieri ut inter mortem testatoris, & aditionem hæreditatis sat temporis intercedat: dum pater filio impubere cui tutorem dedit, ex hæredato, extraneum hæredem instituisse, isque de adeunda hæreditate deliberaret; quo casu alius interim a Magistratu tutor petendus foret. Si autem filius ipse hæres institutus sit, statim ipso momento post mortem testatoris hæres est potestate juris, ut postea videbimus tit. de hæred qual. & diff.

4 IN HISPANIA cum, ut testamentum effectum sortiatur, non sit necessaria hæreditatis aditio, imo nec hæreditatis institutio l. 1. tit. 18. lib. 10. Nov. Recop. nunquam fiet locus tutori, dativo ob suspensam hæreditatis aditionem, ut sit ex jure Romano, hoc text. vers. Item.

TEXTUS.

Si tutor ab hostibus sit captus.

2 Ab hostibus quoque tutore capto, ex his legibus tutor petebatur; qui desinebat esse tutor, si is, qui captus erat, in civitatem reversus fuerat. Nam reversus recipiebat tutelam jure postlimii.

Quando & cur desierint ex dictis legibus tutores dari.

3 Sed ex his legibus tutores pupillis desierunt dari, posteaquam primo Consules pupillis utriusque sexus tutores ex inquisitione dare cœperunt, deinde Praetores ex constitutionibus. Nam supra dictis legibus neque de cautione a tutoribus exigenda, rem pupillis salvam fore, neque de compellendis tutoribus ad tutelæ administrationem quicquam cœbatur.

Jus novum.

4 Sed hoc jure utimur, ut

Rome quidem Praefectus urbi, vi Prætor secundum suam jurisdictionem; in provinciis autem Praesides ex inquisitione tutores crearent, vel Magistratus jussu Præsidum, si non sint magnæ pupilli facultates.

Jus novissimum.

5 Nos autem per constitutionem nostram hujusmodi difficultates hominum resecantes, nec expectata jussione Præsidum, disposuimus, si facultates pupilli, vel adulti usque ad quingentos solidos valeant, defensores civitatum una eum ejusdem civitatis religiosissimo Antistite, vel alias personas publicas, id est, Magistratus, vel Juridicum Alexandrinæ civitatis, tutores, vel curatores creare: legitima cautela secundum ejusdem constitutionis normam præstanda: videlicet eorum periculo, qui eam accipiunt.

1 Plani sunt quatuor hi textus.
2 IN HISPANIA, jus dandi tutores competit Judicibus, qui ordinarii sunt in loco domicilii, nativitatis, vel originis impubescens, vel denique ubi major pars patrimonii ejusdem repetitur; qui delegare poterunt hanc potestatem Judicii inferiori, eo dum taxat casu, quo facultates pupilli quingentos maravedios non excedant, l. 12. tit. 16. P. 6. Si tamen pupillus eorum sit, qui Grandes (Magnates) apud nos dicuntur, Rex ipse adeundus est, l. 17. tit. 1. lib. 6. Nov. Recop.

nores 25. annis, quod hic dicitur, quadrare potest.

TEXTUS.

Ratio tutelæ.

6 Impuberis autem in tutela esse naturali juri conveniens est; ut is, qui perfectæ ætatis non sit, alterius tutela regatur (1).

COMMENTARIUS.

1 Tutela ex eorum numero est, quæ in genere & quasi in abstracto considerata, sunt juris gentium: in specie & concreto, juris civilis. Nam ut ineuntes ætatis inscitia, atque imbecillitas alterius prosectoris prudenter atque arbitrio constituantur ac gubernetur, juri naturali conveniens est, Cicer. 1. de offic. cap. 34. Aristot. 1. Pol. quod & apud omnes gentes proculdubio observatur. At forma regendi, qualitas personæ tutoris, ejusque constituendi modus, potestatis, quam habet, circumscriptio, hæc omnia sunt juris civilis, prout quæque civitas ordinaverit. Est igitur tutela juris civilis mixti, ut patria potestas & alia plurima.

2 Perfectæ ætatis non sit). In calce §. ult. præc. tit. notavimus, perfectam ætatem in jure civili eam plerumque dici, quæ est annorum 25. Hic autem pinguius, non esse perfectæ ætatis accipitur pro non esse puberem (2). quamquam etiam ad puberes mi-

(1) Princ. tit. 16. P. 6.

(2) Pr. junct. l. 1. tit. 16. P. 6. Tom. I.

nores 25. annis, quod hic dicitur, quadrare potest.

TEXTUS.

De tutelæ ratione reddenda.

7 Cum ergo pupillorum pupillarumque tutores negotia gerant: post pubertatem tutelæ iudicio rationem reddunt (3).

COMMENTARIUS.

1 Hic locus obiter tutores admonet officii sui atque administrationis; quod in Pandect. & Cod. copiose explicatur tit. de administr. tut.

2 Post pubertatem (4). Quippe tutelæ agi non potest, nisi tutela finita sit, l. 4. de tut. & rat. distr. ejusque rei hanc rationem reddit Ulpian. l. 9. §. 4. eod. tit. quod absurdum sit a tutele rationem administrationis negotiorum pupilli reposci, in qua adhuc perseverat: quam ob causam nec a curatore ratione curæ administrationæ, durante officio, actione utili sive tutelæ, sive negotiorum gestorum exigi possant, l. 2. l. rationis 14. C. de adm. tut. Hoc dissimile est, quod curatores, durante adhuc curatione, singularem rerum nomine conveniri possunt, l. 16. §. 1. de tut. & ex-distr. l. 26. de administr. tut. rat. eo quod curatores principaliter rebus dentur.

3 Tutelæ judicio (5). In omni-

(3) L. fin. titul. 16. P. 6. vers. Pero.

T

bus quæ facit tutor, cum facere non deberet, item in his, quæ non fecit, tutelæ judicio rationem reddit, præstando dolum, & culpam, & quantam in suis rebus diligentiam, l. 1. de tut. & rat. distr. nec potest hæc rationis red-

dendæ necessitas a patre testamento remitti, l. 5. §. 7. de adm. tut. ne præbeatur ansa delinquendi, quanquam inventarii solemnis confectio prohiberi potest, ne secreta patrimonii pandantur, l. ult. §. 1. C. arb. tut.

TITULUS VIGESIMUS PRIMUS.

DE AUCTORITATE TUTORUM.

D. Lib. 26. Tit. 8. Cod. Lib. 5. Tit. 59. (1).

Tria potissimum sunt in quibus gubernatio tutoris consistit: in persona pupilli tuenda; in rebus ejus gerendis; in auctoritate ei præstanda. Tuitio educationem, iostitutionem, defensionemque pupilli continet. In rerum administratione, tutoris officium est, ut omnia ex utilitate pupilli bona fide curet (2). Auctoritas ad ea pertinet, quæ pupillus ipse gerit, neque aliud est quam: *Probatio ejus, quod a pupillo, vel cum pupillo geritur, l. 3. hoc tit.* Duo priora hic omissa sunt, & fortasse consulto, quia eorum tractatio prolixior visa est, quam ut operi Isagogico inseri debuerit. In Pand. autem, & Cod. diligenter exposita sunt, tit. de adm. tut. Tantum §. ult. super tit. levis quædam mentio facta est administrationis,

& reddendarum rationum: unde tamen ordinis ratio petenda videatur, & continuatæ tractationis, arg. ordinis Pand. Duo autem hic docet Justinianus; quibus in negotiis necessaria sit tutoris auctoritas, & quomodo interponenda.

TEXTUS.

In quibus causis sit necessaria.

Auctoritas autem tutoris in quibusdam causis necessaria pupillis est, in quibusdam non est necessaria; ut ecce, si quid dari sibi stipulentur, non est necessaria tutoris auctoritas: quod si alii promittant pupilli, necessaria est tutoris auctoritas. Namque placuit, meliorem quidem conditionem licere iis, facere etiam sine

(1) Tit. 16 P. 6.

(2) Lib. 15. & seq. eod.

tutoris auctoritatē, deteriorem vero non aliter, quam cum tutoris auctoritate; unde in iis causis, ex quibus obligationes mutuæ nascentur, ut in emptionibus venditionibus, locationibus, conductionibus, mandatis, depositis, si tutoris auctoritas non interveniat, ipsi quidem, qui cum his contrahunt, obligantur: at invicem pupilli non obligantur (1).

COMMENTARIUS.

In quibusdam causis necessaria). Ubi tutor ipse negotium gerit, supervacua est auctoritas. At pupillo gerente, quod aliquando necessarium est, puta si de servo manumittendo, aut de adiuncta hereditate agatur, aut constituendo procuratore, §. 1. infr. eod. §. ult. infr. de curat. locus est auctoritati tutoris: eaque in quibusdam rebus, quæ a pupillo geruntur, necessaria est: in quibusdam non est. In quo hæc distinctio pro utilitate pupillorum recepta est: ut ipsi contrahendo, aut aliud gerendo, meliorem quidem conditionem suam facere possint, etiam sine tutoris auctoritate; deteriorem vero non possint, nisi cum tutoris auctoritate, l. 28. de pact. l. 11. de acq. rer. dam. (2). Et recte; nam ubi nullum incommodum metuitur, frustra expectatur tutoris auctoritas, quæ ad hoc solum comparata est, ut in metu periculi pupillo per eam consulatur. Quod si

(1) L. 17. eod. vers. Otrosi.

(2) D. l. 17. vers. Otrosi.

culpa tutoris in damnum inciderit pupillus, eo nomine tutorem obligatum habet judicio tutelæ. Notandum autem est, hanc distinctionem pertinere ad pupillum infante majorem: nam infans ne tutore quidem auctore quicquam gerere potest, vid. inf. §. pupillus 9. de inut. stip. Exempla habens in textu.

3 Qui cum his contrahunt, obligantur (3). Qui contractus cum aliis initi ultero citroque obligationem pariunt; hi, si cum pupillo contractum sit sine tutoris auctoritate, ab uno tantum latere constant, eosque solum obligant, qui cum pupillo cocontraxerunt, pupillos non item, l. 13. §. antep. de act. empt. Ratio hujus juris partim est favor pupillorum, partim quod qui cum pupillo contrahit, eius statem aspectus ipse indicat, suæ temeritati id imputare debeat, per l. 9. de div. reg. jur.

3 Non obligantur). Nisi in quantum locupletiores facti sunt, l. 1. l. 5. §. 1. hoc titul. Natura enim æquum est, neminem locupletari cum alterius jactura, l. 14. de cond. ind. An pupillus sine tutoris auctoritate ex conventione saltem naturaliter aliquando obligetur, & quam vim ea obligatio habeat jure civili, disputamus de inut. stip. sub §. 9.

TEXTUS.

Exceptio.

I Neque tamen hereditatem

(3) D. l. 17. vers. Pero si
otro.

adire, neque bonorum possessio-
nem petere, neque hæreditatem
ex fideicommisso suscipere aliter
possunt, nisi tutoris auctoritate
(quamvis illis lucrosa sit), ne ul-
lum damnum habeant.

COMMENTARIUS.

1 Hæreditatem adire). Pu-
pillus hæreditatem sibi delatam
sine tutoris auctoritate adire non
potest, l. 9. §. 3. hoc tit. cuius
rei non alia ratio quærenda,
quam quod facto suo sine tu-
toris auctoritate se obligare non
potest, l. 8. de acq. hæred. l. 9.
pr. hoc tit. At, inquis, potest
conditionem suam meliorem fa-
cere, etiamsi tutor auctor non
sit. Fateor, modo ne ipse obli-
getur. Fieri autem non potest,
ut pupillushæreditate quæsita non
obligetur ut hæres creditoribus
hæreditariis & testamentariis; illis
ut personam defuncti repræsen-
tans; his ipsa aditione hæredi-
tatis. Neque enim hic est, quod
creditoribus, aut legatariis im-
putetur, qui cum pupillo hærede
non contrahunt, sed in eum in-
cidunt, quod & Myns. observavit.
Alia vulgo ratio affertur, pericu-
lum scilicet æris alieni, quo emer-
gente incipiat damosa esse hæ-
reditas; multaque insuper in hæ-
reditibus esse meruenda, vexatio-
nem, negotiorum multitudinem,
offensas, invidiam, l. 4. ad SC.
Treb. Itaque quia judicio animi
hic opus sit, necessarium esse tu-
toris auctoritatem, l. 189. de div.
reg. jur. Hæ rationes locum quo-
que habent in bonorum posses-

sione, & hæreditatis ex fideicom-
misso susceptione, infr. lib. 3. tit.
10. & lib. 2. tit. 23. Quæ ut vera
esse fateamur, illud tamen adhuc
relinquitur, cur non saltem fa-
vore pupillorum sustineatur hæ-
reditatis acquisitione, quatenus il-
lis lucrosa sit.

TEXTUS.

Quomodo interponi debet.

2 Tutor autem statim in ipso
negotio præsens debet auctor fieri,
si hoc pupillo prôdese existi-
maverit. Post tempus vero, vel
per epistolam, aut per nuntium
interposita auctoritas nihil agit.

COMMENTARIUS.

1 Exponitur hic modus seu
forma interponendæ auctoritatis
ex Cajo d. l. 9. §. tutor 5. hoc tit.
Hic modus, ut legitimus habeatur,
duo desiderat: ut tutor in
negotio, quod cum pupillo geritur,
præsens sit; ut statim at-
que peractum est, auctor fiat.
Præsentia ideo desideratur, ut
certo cognoscatur tutor, quid ne-
gotii, qua fide geratur: ac pro-
inde non sufficit corpore præsen-
tem esse, nisi & animo sit, &
intelligatur, quale sit quod con-
trahitur, l. 14. eod. junct. l. 1. in
fin. & l. 2. eod. Cur autem sta-
tim, & quasi calente adhuc ne-
gotio, auctor fieri debeat, hæ
ratio est. Quia interpositio au-
toritatis integrat quodammodo
personam pupilli, qui per se con-
trahere non potest; efficitque, ut

De auctoritate tutorum.

149

actus sustineatur, qui alioquin i-
psu jure invalidus, ex intervallo
non posset confirmari. Non est
autem necesse, ut & is præsens
sit, qui cum pupillo contrahit:
potest enim ille aliquid vendere,
aut locare pupillo per epistolam,
& tutor auctoritatem pupillo ac-
commodare, d. l. 9. §. ult. Illud
quoque sciendum est: auctorita-
tem semper pure a tute inter-
ponendam esse, non conditiona-
liter, quamvis conditionaliter cum
pupillo contrahatur, l. 8. eod.

2 In ipso negotio præsens de-
bet auctor fieri). Tutoris auctorita-
tas perfecto negotio interponitur;
ut diserte scribit Ulp. l. 25. §. 4.
de acq. hær. Quamobrem hæc ora-
tio vel sic resolvenda est: Tutor
in ipso negotio præsens, statim
debet auctor fieri, ut intelliga-
mus & præsentiam tutoris in i-
psu negotio, cum adhuc geritur,
requiri; et statim ut negotium
perfectum est, auctorem fieri o-
portere; quod & arguit mox se-
quens illatio, post tempus ve-
ro, &c.

3 , IN HISPANIA, tutor per se
, ipsum & non per alium, neque
, per epistolam, auctor fieri de-
bet, l. 17. tit. 16. P. 6. An au-
, tem statim, vel etiam post tem-
, pus, decisum non invenimus.

TEXTUS.

Quo casu interponi non
potest.

3 Si inter tutorem pupillum

(1) L. 19. tit. 16. P. 3.

que judicio agendum sit: quia
ipse tutor in rem suam auctor
esse non potest, non prætorius tu-
tor (ut olim) constituitur, sed
curator in locum ejus datur: quo
curatore interveniente judicium
peragitur; & eo peracto curator
esse desinit.

COMMENTARIUS.

1 Judicio agendum sit).
Nec plures sint tutores, alioqui
nisi cum omnibus pupillis sit,
unus ex iis auctor erit, l. 24.
de test. tut. Intellige autem si
judicium agendum sit de aliis
rebus, quam de administratione
tutelæ: nam potest, l. 4. de tut.
& rat. distr.

2 In rem suam auctor esse
non potest). Regula est, tutorem
in rem suam auctoritatem accom-
modare non posse, l. 1. & 7.
hoc tit. quemadmodum nec Ju-
dex quisquam, aut testis in sua
causa esse potest, l. 10. de jurisd.
l. 10. de testib. (1). Et in casu
proposito hoc alioqui absurdum even-
iret, ut idem in eodem nego-
tio, & actor esset, & reus. At
enim nihil prohibet auctoritas,
quominus negotium per conse-
quentias etiam tutori geratur, d. l.
7. quod exemplo declaratur d.
l. 1.

3 Jure novo hæc disputatio
pene supervacua est, quo vetuit
Justinianus debitorem, credito-
remve pupilli tutorem creari, ei-
que, qui pupillo, aut cui pupil-
lus post cœptam tutelam debere

cœpit, perpetuum curatorem ad-jungi voluit, nov. 72. cap. 1. v. 2. Dixi autem pene, quia video ple-rosque hinc eximere tutores ex certa scientia testamento datos (1), DD. in aut. Minoris C. qui dar-tut. atque ita judicatum refert Anton. Fab. tit. 20. lib. 5. def. 1.

TITULUS VIGESIMUSSECUNDUS.

QUIBUS MODIS TUTELA FINITUR.

C. Lib. 5. Tit. 60. (2).

IDicuum est, quibus mo-dis tutela constituatur; quæ con-stitutæ vis atque auctoritas: re-líquum est, ut videamus, quam-diū perseveret, quibusque modis ea finiatur. Modi finiendæ tu-telæ varii sunt, tum ex per-so-na pupilli, tum ex persona tu-toris, tum ex persona utriusque. Item quidam communes sunt o-mnia bus tutelæ speciebus, quidam propriae quarundam, sicut ex pro-gressu apparebit. In summa au-tem duorum horum modorum al-tero semper finitur: aut ipso ju-re, aut interventu Magistratus.

TEXTUS.

De pubertate.

Pupilli pupillæque, cum pu-

(1) L. 14. tit. 16. P. 6. vers.
Otrosi los que, cum seq. v. ibi
Lop.

Illud constat, matrem & aviam non impediri debito aut credito, quominus filiorum suorum aut ne-potum tutelam gerant, auth. Ad hæc. C. quand. mul. off. tut. & mul-to igitur magis excipiendus pater & avus, ut curia Frisiæ censuit, teste Sand. lib. 2. tit. 9. defin. 2.

COMMENTARIUS.

ICum puberes esse). Primus modus finiendæ in persona pu-pilli tutelæ est pubertas, l. 1. C. quand. tut. vel cur. Hinc pu-beres etsi curatorem accipiunt, in suam tutelam venisse antiqua locutione dicuntur, infr. de pup. substit. in pr. l. 8. §. de bon. poss. sec. tab.

2Sed etiam ex habitu corpo-ris). Fuere olim, qui pubertatem in masculis ex solo habitu corpo-ris æstimabant. Proculejani eum puberem esse dicebant, qui qua-tuordecim annos explevisset: alii eum, in quem & habitus corpo-ris, & numerus annorum concur-reret, teste Ulp. tit. 1. l. de tutel. in fin. Eam se controversiam su-stulisse, abrogataque inspectione corporis, pubertatem ex annis tantum æstimari voluisse, scribit Justinianus hic & in l. ult. Cod. quand. tut. vel cur. Sed profecto longe ante Justinianum receptam fuisse Proculi sententiam, multis auctoritatibus probari potest. Nam Tertullianus, qui aliquot sæculis ante Justinianum vixit, in lib. de veland. virg. aperte testa-tur: Romanos pubertatem in annis, non in sponsalibus aut nuptiis de-cernere: hoc est, ex annorum nu-mero, non ex habitu corporis puberem judicare. Et Macrobius lib. 7. Saturn. cap. 7. sit scribit:

Secundum jura publica duodeci-mus annus in fœmina, v. quar-tusdecimus in pueru definitivus pu-bertatis ætatem. Idem in somn. Scipion. lib. 1. cap. 6. ait: Tu-telam pueris post bis septem an-

nos absolv. Idque & Ulp. noster expressis verbis confirmat, l. 2. de vulg. v. pup. indeque est, quod idem Ulp. scribit, mas-cu-lis post annum decimumquartum, fœminis post duodecimum per-mitti testamentum facere, l. 5. qui test. fac.

3Post duodecim annos). Pu-beratis anni maxime propter nu-ptias definiti sunt: ideoque cum vis generationis in fœminis citius incipiat quam in maribus, placuit eas etiam citius tutela liberari. Et hoc est, quod Macrob. lib. 1. in somn. Scipion. cap. 6. scribit: De tutela, inquit fœminæ propter votorum festinationem, maturius biennio quam pueri, legibus li-berantur. Quod autem genera-tioni citius admoventur, id idem Macrobius 7. Saturn. 7. infir-miori earum naturæ adscribit; nam & exilia potia celerius ma-turescere, robusta serius.

4Alia ab hac pupillari fœmi-narum tutela fuit muliebris, de qua Ulp. in fragm. tit. 11. Nam & post pubertatem mulieribus tutor dabatur, non ad nego-tia earum administranda, sed ad auctoritatem præstandam in solemnis & civilibus, veluti ad judicia, si se obligabant, & ad alienanda mancipia, Ul-pianus d. loc.

TEXTUS.

De capitinis deminutio-pupilli.

1Item finitur tutela, si ad-rogati sint adhuc impuberes vel

(2) L. 22. tit. 16. P. 6.

(3) D. 4. 21. tit. 16. P. 6. in princ.

deportati: item si in servitatem pupillus redigatur, vel si ab hostibus captus fuerit (1).

COMMENTARIUS.

1 Secundo finitur tutela quavis capitum diminutione pupilli, etiam minima, adrogatione scilicet. Rationem tradimus infra §. 4.

2 Si ab hostibus captus). Cæterum eventus deum ostendet, an tutela hic omnimodo finita sit; nam postlimiaio reversus proculdubio recidit in tutelam.

TEXTUS.

De conditionis eventu,

2 Sed etsi usque ad certam conditionem datus sit tutor testamento; æque evenit, ut destinat esse tutor existente conditione (2).

De morte.

3 Simili modo finitur tutela morte pupillorum, vel tutorum (3).

Hi duo textus nulla indigent explicatione.

TEXTUS.

De capitum diminutione.

4 Sed & capitum diminutione tutoris, per quam libertas, vel civitas amittitur, omnis tutela perit. Minima autem capitum de-

(1) D. l. 21. tit. 16. P. 6.

(2) D. l. 21. tit. 16. P. 6.

(3) D. l. 21.

minutione tutoris; veluti si se adrogandum dederit, legitima tantum perit: ceteræ non pereunt: sed pupilli, & pubillæ capitum diminutio, licet minima sit, omnes tutelas tollit (4).

COMMENTARIUS.

1 Legitima tantum tutela perit). Nimirum quia & perit agnatio, ob quam ea defertur, §. ult. supr. de leg. agnat. tut. Legitima autem patronorum tutela hue nunquam pertinuit, Ulp. in fragm. tit. 11. de tut. §. 9. Sed nec legitima agnatorum tutela jure novissimo finitur minima capitum diminutione, postquam novell. 118. cap. 5. (5). Differentia, quæ olim erat inter agnatos & cognatos, quoad successionem & tutelam, penitus sublata est, ut notavimus §. ult. de leg. agn. tut.

2 Licet minima sit). Is qui in potestate patris est, si perfectæ ætatis sit, non prohibetur tutor esse, supr. qui test. tut. dar. in pr. l. 9. de his qui sui vel al. jur. In tutela autem nemo esse potest, nisi qui sit sui juris. Atque hæc ratio est, cur pupillo adrogato tutela pereat; tute non item.

TEXTUS.

De tempore.

5 Præterea qui ad certum

(4) D. l. 21.

(5) L. 6. tit. 13. P. 6. l. 9. tit. 16. P. 6.

Quibus modis tutela finitur.

153

tempus testamento dantur tutores. finito eo, deponunt tutelam (1).

COMMENTARIUS.

1 Hoc modo quamvis tempore, ipso tamè jure tutela finitur. Etenim tutela non in ullo jure proprio quæsito consistit: aliquo tempore, ipso jure non finiretur, l. 44. de oblig. & act. sed in facto personæ & administratione magis posita est. Quæ autem talia sunt, ut facta sunt temporalia, ita & ipsa cum factis incipere & finiri possunt: argumento sit ususfructus, l. unic. §. pen. quand. dies ususfr. leg. ced.

TEXTUS.

De remotione & excusatione.

6 Desinunt etiam tutores esse,

qui vel removentur a tutela ob id, quod suspecti visi sunt, vel qui ex juxta causa se excusant, & onus administrandæ tutelæ depo- nunt, secundum ea, quæ inferius proponemus (2).

COMMENTARIUS.

1 Proponuntur hic duo modi, quibus tutela finitur, non ipso jure, ut superioribus, sed interventu Magistratus: excusatio sci- licet, & justa suspicio. Excusatio volentem liberat; suspicio invitum removet. Est vero major excusationum usus tutela delata, quam suscepta. Sed & quasi sus- pectus qui postulari & remove- ri potest, antequam incipiat tu- telam gerere, de quibus suo ite- rum loco. De excusationibus est tit. pen. de suspectis tutoribus tit. ult. hujus libri.

TITULUS VIGESIMUSTERTIUS.

DE CURATORIBUS.

D. Lib. 27. Tit. 10. Cod. Lib. 5. Tit. 70. (3).

T **ransit** nunc Imperator ad alterum membrum divisionis positæ in pr. supra de tutel. quod eos complectitur, qui cum sui juris sint, curatorum tamen au- xilio reguntur: exponitque pro-

(1) D. l. 21. tit. 16. P. 6.

(2) D. l. 21.

Tom. I.

miscue, quibus, & a quibus, quan- do & quomodo curator detur. Sciendum autem est, duo esse genera curatorum: unum eorum, qui nulla personæ habita ratio- ne, si res exigat, boni consti-

(3) L. 13. tit. 16. P. 6.